

BUDEME LETÁKY SHAZOVAT Z LETADLA!

Břetislav Loubal (*1931)

Břetislav Loubal měl rád létání. A svobodu. Začal se scházet hned po válce s přáteli v nově založeném Aeroklubu v Tišnově. To byl ještě na střední škole. „*Miloval jsem létání nade vše,*“ bude později vzpomínat. Jenže brzy přišel únorový převrat a mladí muži začali brzy přemýšlet o tom, co udělat pro návrat svobody.

K Loubalovým přátelům v Tišnově patřil ještě i Jan Simandl, který byl starší a zkušenější. Ten se postavil do čela odbojové skupiny. Už v březnu 1948 začali s letáky. Loubal vyrobil rámečky na cyklostyl. „*Bylo to z nějakého starého nábytku, panty z kousků kůže, váleček z fotokomory. Rámečky jsem udělal sám,*“ popisoval. Režim v té době ještě nekontroluje úplně všechno, takže barva do rozmnožovacího stroje se stále dá sehnat. Hlavní slovo ve skupině má samozřejmě Simandl, v roce 1948 už mu je pětatřicet, má zkušenosti z vojenské služby za první republiky. Za války uprchl z pracovního nasazení v Berlíně. Po válce se stal předsedou tišnovské sociální demokracie a po únoru s přáteli roznášel letáky, které získal z pražského ústředí od Blažeje Vilíma, generálního tajemníka sociálně demokratické strany. Letáky s titulkem „*Chraňte se komunistické nadvlády*“ byly první, které roznesli. Začalo se jim říkat skupina „*Jan*“. „*Sami jsme si žádné jméno nedali. To někdo jiný nás musel pojmenovat, možná později přímo StB. V naší skupině byl Jan Simandl a také Jan Sigmund, takže dva Janové. Podle toho to mohlo vzniknout,*“ popsal Loubal. V roce 1950, až bude mít za sebou několik desítek letů na větroni, Loubal vymyslí, že by letáky mohli shazovat z letadla. Loubal létal zpravidla z letiště v Brně- Medlánkách, nebylo to daleko a také by nebyl problém tam letáky dopravit. Jenže každé letadlo mělo své označení a létat se smělo jen ve dne. Hned by na sebe upozornili! Byl to jen neproveditelný nápad, krásná představa, jak se dolů k lidem budou snášet letáky z nebe.

Břetislav Loubal se narodil 26. června 1931 v Tišnově, kde pracovali jeho rodiče a on zde chodil na základní i střední školu. Vyrůstal v rodině, kterou sám označil za úplně obyčejnou. „*Byl jsem z úřednické rodiny, otec pracoval na finančním úřadě, máti byla v domácnosti, jak to tehdy bývalo. Úplně obyčejná rodina.*“ Jeho otec byl národní socialista a byli věřící.

Kamarádí se s Oldřichem Pospíšilem a Janem Sigmundem; nejsou ještě plnoletí, když přijde komunistický převrat. Na gymnáziu je učí profesor Jan Kosík, jenž na pražské univerzitě zažil ještě přednášky T. G. Masaryka. Se svými sympatiemi k němu se neskrývá. A studenti jej milují. Dokáže je významně ovlivnit a vzbudit v nich pocity odpovědnosti k těžce zkoušené zemi. S Kosíkem je v úzkém kontaktu i Jan Simandl, starší a přirozený vedoucí

odbojové skupiny, v níž působí i Loubal. Simandl se o plánech odbojové činnosti radí právě i s Kosíkem. Ten se však do vlastní činnosti skupiny nezapojí.

Samozřejmě všichni chtějí něco dělat a nejjednodušší je začít s letáky. Ale je třeba být na pozoru, takže na roznášku si vždy brali rukavice, aby je nikdo nemohl odhalit podle otisků prstů. Rukavice byly černé. Roznášku prováděli v noci. Rozdají vždy celou várku, a když se vracejí domů, už u sebe nemají nic.

„Letáky jsme psali na psacím stroji učitele a osvětového pracovníka Jana Brabce, který o tom neměl vůbec tušení,“ popsal Loubal. Letáky vznikaly v altánku tišnovského sanatoria, kde měl osvětový pracovník kancelář. A v ní i psací stroj. *„Do sanatoria jsme chodili pozdě večer, kdy tam už nikdo nebyl, a text jsme napsali na stroji přímo tam,“* popsal Loubal. Postup byl takový, že letáky napsali na stroji v sanatoriu, pak namnožili na stroji, který byl u Loubalů doma. Po desáté večer roznášeli.

Letáky sice vyvolaly pozornost, ale skupina zůstala neodhalena, a tak její členové přemýšleli, co dál. Chtěli by si opatřit zbraně. Čekala se třetí světová válka a mladí muži nechtěli jen přihlížet. *„Určitě bychom šli i se zbraní, přemýšleli jsme o tom, co tady komunisté dělali, já jsem samozřejmě věděl, že demokracie vypadá jinak,“* říká Loubal. Měl pistoli ráže 7,65 mm s nově upravenou pažbou. Tu mu sehnal kamarád. Zbraň měl i Simandl. Domluvili se, že jim známý Bohumil Špaček ze Zbrojovky vyrobí tlumič. Loubal se hned rozhodl, že tlumič vyzkouší. Ještě s přítelem Oldřichem Pospíšilem si našli opuštěné místo za městem. V lomu. Tlumič fungoval dobře. Jenže potřebovali také ještě spojení se zahraničím – vysílačku. To byl větší problém. Našli ještě jakési zařízení po Němcích z války, ale to nefungovalo.

Mezitím se domluvili, že zkusí vybudovat skrýš na chatě za městem, jež ležela mezi obcemi Železné a Jamné. Zde se scházeli především Pospíšil, Simandl, Loubal a Sigmund. Pro případ, že by tajní policisté chatu obklíčili, rozhodli se vybudovat tajnou chodbu, která by vedla do blízkého nízkého a hustého lesa. Vstup do chodby měl být ze dna šatníku, aby ji při běžné prohlídce nikdo neobjevil. Ale kopání nebylo snadné, navíc museli vykopaný materiál roznášet po okolí. Potřebovali být nenápadní, ale zjistili, že je stejně někdo viděl. Vykopali asi jen metr chodby, dokončit ji nestihli.

Jenže odboj se neustále rozšiřoval a o aktivitách proti režimu začalo vědět příliš mnoho lidí. StB měla i v Tišnově síť informátorů. Takže začali zatýkat, možná trochu naslepo. Nejdříve je zatčen Jan Simandl, o jehož názorech se ve městě vědělo. Podle protokolu si pro něj přišli 6. dubna 1950. Loubal ještě zůstal na svobodě. Ale zatkli ho o něco později. Přišli si pro něj přímo do školy. Bylo to 13. září 1950. Přímo při vyučování se otevřely dveře do třídy a v nich stál školník. Řekl, že Loubal má jít k řediteli. Jenže školníka dostrkali ke

dveřím tajní policisté, ti stáli hned za ním. Po obou stranách dveří. „*Hned mne lapli, abych nemohl utéct,*“ popisuje Loubal. Uvědomil si, že stejně neměl žádnou šanci. „*Vyskočit z okna jsem nemohl, třída byla ve třetím patře,*“ popsal. Posadili ho do auta a jeli k němu domů. Vše prohledali, dům obrátili vzhůru nohama, ale cyklostyl nenašli, ten se podařilo již předtím zavčas zničit. U něj doma se odehrál první výslech a pak jej překvapivě pustili. „*Myslím, že mne neodvezli do kriminálu hned proto, že potřebovali vysledovat všechny nitky,*“ říká.

Jenže podruhé si pro něj přišli 25. října 1950. Domů. Ve dvě odpoledne se tam objevil místní policista. „*Přišel s tím, že přijeli ti páni z Brna a že se chtějí ještě na něco zeptat. Abych šel s ním. Nezbylo než jít,*“ popsal Loubal. Odvezli jej do Brna a skončil ve vazbě. Obvinili ho společně se Simandlem a Sigmundem. On sám nedopadl tak špatně. Státní soud jej odsoudil „*jen*“ na rok do vězení.

Zůstal za mřížemi, odvezli jej do dolů na Oslavansko kopat uhlí. „*Tam jsme pracovali na šachtě. Bydleli jsme v dřevěných barácích. Práce byla hodně prašná,*“ vyprávěl. Byl tam s ním i Simandl. „*Samozřejmě jsme hned začali přemýšlet o útěku,*“ popisuje Loubal.

Útěk se měl odehrát 8. července 1951. Vymysleli to tak, že se schovají do vozíku, který vyváží na haldu uhlí. „*Na haldě se vozík automaticky otočí a vysype s uhlím i nás. Skutálíme se dolů a doběhneme k autu, kde už bude připravený řidič,*“ popisoval Loubal. Podařilo se mu dokonce propašovat dopis o plánu útěku z vězení ven. Jenže pak se všechno pokazilo. Kvůli útoku v babické škole, 2. července 1951, kdy byli zabití tři komunističtí funkcionáři, se všude zpřísnila bezpečnostní opatření. Pro Loubala a Simandla si přijela auta a odvezla je pryč. „*Místo sfárání dolů na šachtu pro nás dojely na lágr dvě nákladní auta. Dostali jsme řetízky, každý seděl na jednom autě, na korbě, ruce měl svázané za zády. A na podlaze přede mnou, zády ke kabině, seděl bachař s odjištěným samopalem. Dovezli nás do Brna, do věznice na Cejlu. Tam nemohli projet vraty, tak jsme s rukama svázanýma za zády museli skákat v okovaných botách na kamenné kostky. Pro kolemjdoucí to byl šok,*“ popisoval Loubal.

Protože mu přidali dalších osm měsíců za pokus o útěk, vyšel na svobodu nakonec 25. června 1952. „*To zatčení, vězení, to nebylo to nejhorší. Nikdy jsme to nevzdali. I proto jsme se pokusili o ten útěk. Pořád jsem věřil, že komunismus padne. Pořád. Já jsem vyrostl v Sokole a Skautu, to nám dalo jakousi odvahu a vztah k vlasti. Ale nejvíc mne trápilo, co*

jsem způsobil svým jednáním rodičům. Kdybych se měl vžít do jejich kůže [...]. Byl v tom jistě i pocit odpovědnosti z toho, co jsem jim způsobil.“

Autor textu Luděk Navara